کراس

١٩٨٩/١/٢٥

که زمانم کەوتە مەلەو
دەستم بوو بەهاوڕێی خامەو
هەنگاویشم هەڵهاتەوە...
بەسەر سنووری ئاوایی سارد و سڕا
چووم لە دەرگەی بەختانم دا
شیعر بوو هات بەدەنگمەوە
وتم کاکە ڕێبوارێکم پرسم هەیە
ڕەجاڵێکم ترسم هەیە
کراسێکی کردە بەرم ئاودامان بوو
تانی شۆڕش...
پۆیشی خەم و خەونی هەموو هەژاران بوو

***

دڵ

١٩٨٩/١/٢٥

دەمگوت نییە... شتێک نییە
لەگەڵ دڵما بیانخەمە تای بەراورد
کەچی ئێستە -بڕواتان بێ- وەکو بەرتیل
دەیخەمە دەستی جەللادێ
کە دەرگەی خەو بکاتەوە لە گیراوێکی بێ تاوان
مننەتیشە لەسەر شانم، هەر دەمێنێ
ئەگەر بیکەن بەنارنجۆک...
تەنوورێکی -بووخینفاڵد-ێ هەڵتەکێنێ(١)

***

خواپێداو

١٩٨٩/٢/١٠

چەند ساڵ دەبێ من دروشمی-بژی و مەمرە- م
هەڵگرتووە؟!

(١) -بووخینفاڵد- جێگە یا ئەو کۆتەنوورانەیە کە (نازی)یەکان مرۆڤیان تیا دەسووتاند.

کە پێمان گرت، هەنگاویشمان وەکو یەک بوو
لە کام ساتا لێم دابڕان؟
ئەی لە کوێوە دزەتان کرد، چۆن هەڵگەڕان؟
وەڵام ئەڵبەت چاو و ڕاوە
وەڵام ئەڵبەت هەر پاساوە
کە سەرچاوەی سامانەکان بەهەر چاوێ دەخوێنمەوە
ئاهی من و هەزارانی وەکو منی تیا تاساوە!
حەزم دەکرد.... چاوم هێندە پیس بووایە
بە پەححایەک کۆشک و تەلار و سامانی
نا بەجێتان هەڵتەکایە
دوو سێ ژەمێ نەوسەکەتان ڕێگەتانی هەڵپێچایە
بەرەو گۆشتی هەڵواسراوی قەسابخانە
هەناسەتان هەڵکێشایە

***

شیعری ئاخر زەمان

١٩٨٩/٢/١٠

چوومە کۆڕێک... شیعریان دەکوشت
ئەندێشە و کاری ئەندێشە
بەناو دەست و پێی نەزاندا هەڵیان دەڕشت
لە خوێڕێزگەی چۆڵ کراوا
تاتە بەردی خوێ کراویان دەلستەوە
بەبێ ژان و بەبێ مامان
گەلە زۆڵیان دەخستەوە
بێ هەودا بوون، خوری نەبوو
پەتکە کۆنی عەمارەپۆی دەمی خۆیان دەڕستەوە
نە لە کۆڕ و نە لە گۆڕگێڕ...
- منیش وەکو یارانی خەم-
پەتێڤێکی ئەو بەڕێزانەم هەر بۆ نەکرا بەڕستەوە!

***

مەی و حەقیقەت

پەیامی ئەم چامە شیعرێکی مەولەوییە

١٩٨٩/٣/٢٠

ئەوانە کێن لایان وایە
کە گوایا مەی ناڕەوایە!؟
وەک لاقرتی دەڵێن ئادەی، بۆچی باشە؟! بێ بەهایە
منیش دەڵێم دەسا ئێوە ئەم پارێزە قەت مەشکێنن
برەو بدەن بەم تەوبەیە و ڕدێنی لێ بەردەنەوە
لە هەر کوێیە مەی دەبینن جنێوی تێ بەردەنەوە
بەچۆڕاوگەی بەر سمێڵتان مەلاشووتان هەڵبەنەوە
بەدوای حەقیقەتی مەیدا لە دەروونی تاریکتانا
کەڵکی نییە فتیلەی ڕەش هەڵکەنەوە
وەڵامی ئەم پرسە قورسە ئەزەلییە نادەنەوە:
ئەگەر بێت و تای ئەگریجەی کەمێ لەسەر چاوی لادا؟
ئەگەر بێت و نیگاکانی بەنازەوە کەمێ بادا؟
ئەگەر خەندەی وەکو مانگی یەکشەوەیەک
خۆی بنوێنێ؟
لەسەر گۆنای شیعری ئاونگ وەکو خاڵێ خۆی بڕوێنێ:
کێتان هەیە ئەم پارێزە و ئەم تەوبەیەی نەپروێنێ
بەکاسە بەرماوەی بەزمی دیوانەکان نەخواتەوە
بۆی نەێێتە سەر چوار مەشقی و
سەد چارینە نەڕواتەوە
هەموو پەند و بەڵێنەکان ڕۆژوو بدەن بەدەمتانا
دوعای هەڵهاتنی مانگی جەژن هەروا لە خەمتانا
قومێ لە لێوی پاراو و مەیلێ لە گۆشەی چاوی یار
زاهید خەمی منت نەبێ لە مەیخانەیش بمدەن لە دار
***

بۆ گۆرانی

بۆ تۆ گشت دەرد و ئازارم
بۆ تۆ کێشی قورس و بارم
هەمووی لەلای من ئاسانە

ئەگەر لام لێ بکەیتەوە
پرسیارێکی ئەم دڵەی من بەخۆشی جواب بدەیتەوە
دێم و دەڕۆم
خوا خەم نەدا خەمی تۆمە
کە دنیا خۆ خۆیی بێ
من خەمی تۆم هەر بۆ خۆمە
بۆ تۆیە ئەم شیعر و بەستە
بۆتۆیە ئەم سۆز و هەستە
بۆیە دڵم هەروا سەوزە بەڵکو ڕۆژێ بیکەیتەوە
پرسیارێکی ئەوینی من وەک عاشقێ بدەیتەوە
ڕازی عیشقم بەستەی دڵە
ئەشکی چاوم ئاوی گوڵە
لە خەندەتا سیمای منە ئەگەر لێوت بکەیتەوە
لە دروونی خەمبارمدا چرای هیوا هەڵکەیتەوە

مەقام:
ئازیزەکەم شەو تا بەیان خەیاڵ دێت و خەم خڕ دەکا
جامی ئەوینی پاکی من بەداخی دووریت پڕ دەکا
تۆکەی وەڵام دەدەیتەوە.. دڵم وەکو گوڵی بەهار
ببێ بەپێکی ئاونگ و پاراوی کا دەروونی شار؟
بۆ تۆیە ئەم دادی منە
بەڵێنێکت زادی منە
مەخابنە لێم تێ نەگەی باوەشم بۆ نەکەیتەوە
وەڵامەکانی جارانتم بەماچێ بیرنەخەیتەوە
***

بۆ گۆرانی

خۆشم ویستی تا ئەوڕادەی
کڵپەی سۆزی لە ناخمدا مەشخەڵانە
هەرگیز کوژانەوەی نییە
چونکە دڵی من تەنوور و ئاگردانە!
بەڵام هەرگیز من نامەوێ

باری دڵی تۆ گرانبێ هەر تۆزقاڵێ
من نامەوێ ئەم سۆزەی من
وەک سێبەریش لە ڕەنگ و ڕووی تۆ بئاڵێ

خۆشم ویستی بەبێ هیوا
تا ئەو ڕادەی هەناوی خۆم دەخۆمەوە
یا ترس و بیم لێم دەنیشێ
منیش بەخەم ئەو ئازارە دەشۆمەوە

وەک عاشقێ خۆشم دەوێیت
خۆشەویستیم شیعر و نەغمە و گۆرانییە
لەسەر زاری شارەکەیشم
ئەوەی بۆ تۆی داوا دەکەم..
هەر خۆشییە و هەر جوانییە

***

بۆ گۆرانی

هۆ یارەکەی سرک و سڵم
تۆم خۆش دەوێ پڕ بەدڵم
ئەو ئەندێشەم تۆی تیا دەژیت
شناسنامەت پێویست نییە
لە کوێوە بێیت بۆکوێ بچیت
تۆ هەوێژ و ئارای منی
پەیڤ و سۆز و شارای منی
خۆ من بێ تۆ شیعری لەنگم
ڕووبارێکی کشوماتم
ئاهەنگی بێ زڵە و زەنگم
بولبول بێ باخ لانەوازە
هەر مەلێکە و بێ ئاوازە
با کەس نەیلێ، خۆم دەیزانم
شیعر مەزاری بەهاری عیشقە
منیش بەتۆ ئاوەدانم
تۆ بولبولی منیش باخم
لەسەر پشتە دەرگەی ناخم

دڵم ئەو هەور و تاوەیە
عەتری سۆزی لێ دەبارێ و
جێ بروسکەی ئەو چاوەیە
تۆ شایەتی چامەی منی
دۆعای گەرمی نامەی منی
مەی بێ (خەیام) نازی نییە
ئەگەر سەختی عیشقم نەبێ
خۆ چاوی تویش بازی نییە

***

هاتیتە ڕێم – بۆ گۆرانی

هاتیتە ڕێم، یا هاتمە ڕێت؟
کاڵای جوانیت بۆ من دەشێت
درەختی هەر بەهەشتێک بم
بەروبوومم بۆ تۆ دەبێت
ئەی ئەو ڕازەی قەت پەی نادەی
دەریای جوانیت و زۆر سادەی
شەپۆلت دا بەرەو کەنار
حەیفە بۆ تۆ لە من لادەی
دڵم قولپەی دێ وەک جوانیت
من دەزانم، خۆت دەزانیت
پەیامی ئەم گۆرانییەم
وەک فریشتە تۆ بووی هانیت
کە شەو دابێت دیوانی تۆم
من ئەستێرەی ئاسمانی تۆم
بۆ کێشانی نەخشەی ئەوین
پەنجەی نەرم و نیانی تۆم
ڕێگەی شاری تۆم گرتووە
پەنام بۆ ئاوات بردووە
من دەروێشی گەریدەم و
ئاڵای عیشقم هەڵکردووە

***

فەرهەنگی خەم
٤

قوڕە سووری زمان و گۆزەی شیعر

ستۆکهۆڵم ٩-١-١٩٩٨

زمانی کوردی: لە گەرووتا، شمشاڵەکەی (وەلی) بوو.

زمانی کوردی: لەبەر دەستتدا، ئەو قوڕە سوورە موبارەکە بوو، کە گۆزەی بەلەنجەولاری شیعرت لێ دروست ئەکرد.

زمانی کوردی: (دەربەند باسەرە) وتۆیش باڵی بەرینی قەڵەمێکی لە شینە شاهۆ چووی دەڤەری خەوبینین بووی.

تۆ! بە تاقە گیا کەڵەیەکی ناو مێرگی شیعر ئارامت لەبەر ئەبڕاو هەزار جار ئەم دیوو ئەو دیوت بەمەلۆتکەیەکی تازە زاوی باوەشی خەیاڵت ئەکرد.

ئەوەندەت بەسە
گوڵدانێکی شیعرت لەسەر بانێژەی هەتاو دانابێ
ئەوەندەت بەسە
دڵی زمانی کوردیت خۆش کردبێ
ئەوەندەت بەسە
(نالی)... یەک ماچی نێوچەوانی کردبی
ئەوەندەت بەسە
شاخی زەردەیش لەم کۆچەدا
یەک دڵۆپ فرمێسکی بۆ ڕشتبی!

شێرکۆ بێکەس

نایێمەوە

١٩٩٣/٩/١٣

بۆ بێمەوە... تۆ دەتوانیت بەڵێنی خۆت بەجێبێنی؟
لە کوێ بەڵێنەکانت کوشت، بەڵێنی نوێ لەوێ بێنی؟
بۆ بێمەوە... بۆنی باخت دا بەباداو هێشتا سوخمەت نەکرابووەوە
بۆ بێمەوە...
خۆ بولبولی پاسەوانیش کە، دەرت کرد هێشتا سۆزی نەبڕابووەوە!
بۆ بێمەوە...
تۆ ئەو چامەی چەندین خامەم بۆت خستە دەنگ...
کەچی میحرابی چاوی تۆ بۆ نوێژێکم نەیدا لە زەنگ!
بۆ بێمەوە...
تۆ چیت بەمن بەڵێن دابوو... ئێستا لەگەڵ منا چۆنی؟!
ئەوساکە تۆ بۆن و گوڵ بووی، ئێستێکە تۆ تەنها بۆنی...
بۆ بێمەوە...
چراخان بووی، لە پشتمەوە کوژایتەوە،
وەکو ڕۆمانی (دڵداریی بێ قارەمان) بڕایتەوە!
بۆ بێمەوە...
تۆ ئەستێرەی شەوانم بووی من گەڕیدەی ئاسمانی تۆ،
من هەر شەوە و لە شارێ بووم، بانگ نەکرامە سەر خوانی تۆ!
بۆ بێمەوە...
تۆ پێت وتم جەژنانەکەم بۆ ئەم جەژنە، ماچی لێوە.
هەر ماچێکیش تامی نەورۆز و باران و، گوڵ و پەیامی وا پێوە!
نە ماچم کرد... نە جەژنانەت کردە کۆشم،
تۆ دەتەوێت، من ئەم عەیبانەت بپۆشم؟!
نایێمەوە... بۆ بێمەوە
لەکام تینا بتوێمەوە؟
بۆ کامەشم بخولێمەوە؟
منی باخی شیعر و بەستە بۆ کام وەرزت بشنێمەوە؟
نایێمەوە... بۆ بێمەوە
شکستی تازە جۆشخواردووم،
بۆ پێت خۆشە بشکێمەوە؟!

نایێمەوە
من ئەو دەرگام ...
لەسەر (مەهدی) بووم، داخرام!
زۆر حەستەمە بکرێمەوە!
بۆ بێمەوە. نایێمەوە...
نایێمەوە، نایێمەوە!
وانەزانیت وشک دەبم
من ئەو تۆوەم بەبارانی سەر پەڵەیێک دەڕوێمەوە،
دەبم بەگوڵ دەکرێمەوە!
دەبم بەمەی دەخورێمەوە!
لە بازاڕی دڵداراندا من ئەو قەرزەم دەدرێمەوە!
هەر گوڵ زۆرە بەیانییەک لەناو گۆپکەی یەکێکیاندا
وەکو ئاورنگ هەڵبێمەوە!
***

سوجدەی ستایش

١٩٨٩/٦/٩

کە هێنامە بەرچاوی خۆم
لەپێش دەمیا چۆکم دادا
چاوم بڕییە باڵای و ئەشکم بەخوڕ هاتە خوارێ...
-بۆ بێ دەنگی، بۆ بێ سەنگی؟
بەسەرمانا بەرد دەبارێ!
هەزار سۆزم کرد بەناوا،
ناوم نەکەوتە سەر زارێ!
جێ خەڵوەیەک نەمایەوە شەوێکی تار
بەناخمدا شۆڕبمەوە.
تاپۆی جوانیت لەناو گلارەی دیدەما هەڵکەمەوە!
گەوهەری خەم لە گێژاوی ئەندێشەدا
هێدی هێدی سەرخەمەوە.
بەرد دەبارێ... جێ ژوانم وێرانەیە...
گەردەلوولە...

هەڵسوکەوتی یارانی خەم هەڵکەوتنی کوێرانەیە.
منیش وەکو ئەوانگەلم...
لە جێی خۆما وەکوو تەشی با دەخۆم و
تالی خەمی دڵدارەکان هەڵدەکەمە سەر خەمانم
من زمانی بێ زمانم...
هەروا کتێب دەگرمەوە، بۆ کتێبی (ماریفەت)[١]ی،
کەس نەزانم...!
گەردولوولە، بورجیش بورجی ڕەشەبایە
یارم بێ ئاڵ و واڵایە،
بازاڕی ئەم کۆلیلەیشم وا دیبارە بێ کاڵایە
مەلی-سیمرخ- باڵ شکاوە
کێ خۆر سەرخا بۆ سەر قولە؟
کێ- مەرگەوەڕ- لە گۆڕەدخا... خینجەر کولە؟!
دەرفەت تا دێت، دەچێتە یەک
کوا دەستێکت... دەستگیرم بە
شیعرەکانم لەسەر لێوم دەبن بەبار،
ئەوساکە کێ لە ئامێزی خۆیت دەنێ،
هەتا دەگەیتە سەری شار؟
تەنها بەشی سوجدەیەکی ستایشم تەمەن ماوە...
هەر بەهیوای جێ ژوانی ئازادیم و
ئەم ئاواتەم پێ بڕاوە!
***

پرس و وەڵام

١٩٨٩/٤/١٣

هێشتا گوڵی نەوبەهار بووی
منیش هاتم لە پێناوتا خۆم دابنێم
دەموت بڵێی بۆ کارێکی وەها بشێم؟!
خۆشم ویستی و بڕوام هێنا بەجوانیی تۆ

١-ماریفەت- کتێبەکەی پیرشالیارە.

من، ئاواتی عومرێ ئەشکەنجە و ئازارم،
هەڵکرد بەبەژن و باڵاتا
خوایە. خوایە چەندێ جوان بووی!
لەسەر ڕێگەی خەونی خۆشما
هەموو شەوێ چراخان بووی!
دڵیشم بوو بەو ئاسۆیەی ساتێ نەبوو بکوژێتەوە،
-خۆرهەڵاتی چاوی تۆیە-
شیعر و بەستەم لە پێدەشتی هاتوچۆتا،
سوورە گوڵی گەشاوە بوو
بولبولی زاری کوردیی من...
نەغمە خوانی ئەو ناوە بوو
دیم(غەیبە)تت، (ڕەجعە)ت کەیە؟
(تەوەققوف) باری شانمە...
هەڵوێستی ئەم ڕۆژە دوونە هۆی ئازار و گریانمە
بڵێی دەردم بێ دەرمان بێ،...
هیوا و تاسەم بتاسێنێ؟
لە ئاهەنگی پێشوازیتا وەکو (چایکا)
دوا سترانی خۆم نەبێژم؟!
لەناو کیڵگەی شیعرەکانما ئاوازێکی نوێ نەنێژم؟
مەلی بەختیش هەر عەنقا بێ و...
بەوەراما گوزەر نەکا؟!
مێژوویش هەروا کەڕوکاس بێ،
چامەیێکم لەبەر نەکا؟!
پیری جوانم!... دەروێشەکەت،
بۆ(تەجەللی)ت دێوانەیە،
هەر سیفری تۆ... دەفری پاکی پێوانەیە!
جامی دەستم بۆ نۆشینی بادەی حەیات،
پێکی مەستی چاوەکانتە!
-فەرهەنگی خەم-... هەتاکو من شیعر بڵێم،
هەر فەرهەنگی ناوەکانتە!
***

کێڵگەی زامان

١٩٩٥/٩/١٩

جەستەم کێڵگەی برینانە و ڕۆژگاریش دێت
تۆوی زامان دەوەشێنێ لەم کێڵگەدا
لە نێرینەی هەر زامێکدا، کڵپە مەشخەڵی جلووسە
ئازار چەپک چەپک دەکەم، دەیدەم لە قژی خەمەکان،
ئەم کێڵگەیە زۆر بەپیتە و بەڕێژەنە
دنیای منی پێوە بەنە
برینی خۆمم خۆش دەوێ،
دەردی لە لەشی ساغ کەوێ!
ئازار پاکی دەکاتەوە...
برینی نوێ بخاتەوە،
هەڵدەتۆقێن دەبنە چەتر
دزانێک دێن، دەچنە سایەی
بەزۆر دەبنە ئایە و مایەی!
چ بکەم، خۆمن هێزم نییە، دزان ڕاونێم
من هەر دژی هێز و چەقۆ و تیروشیرم!
بەرانبەری هەر کوتەکێک داگیرکەرێ دێتە بیرم،
کەوچکێ ژەنگ دەکرێتە نێوچاوی شیرم!
ئای دزەکان. کێڵگەی زامانم پیس مەکەن!
مەیکەن بەگۆڕی ڕمبازی...
هانا نابەم بۆ پاکسازی
پاکێک نییە ئەرکێکی وای لە ئەستۆنێم...
ئێوەی دزەل زامم مەکەن بەسەنگەر و،
خەمم مەکەن بەڕابەر و،
لێوم مەکەن بەقەڵەم و،
چاوم مەکەن بەتووتکەی ڕاو
خەونم مەکەن بەزێرابی وشەی ناودەم و کاوێژتان...
مەمکەن بەبەڵگەی ڕاوێژتان!...

برین شیعره... دەشێت بکرێت بەگۆرانی...
برین مەیە...دەشێ بخرێتە سەر خوانی عاشقەکان
برین چاوە، دەشێ لەودیو کێوی بەرزی قافانەوە شت ببینێ...
برین گوڵە دەشێ جوانێک بیکاتەوە و بیدا لە خۆی
برین وەها شەقامێکە، بۆتۆش هەیە پیایا بڕۆی
برین بوو بەسوێندی تەحریم،
بەئایەتی قورسی تەجریم،...
برین لەسەر تابلۆی خەمم هەڵدەواسن...
لەپێش دەمی دزەکاندا ساڵنامەیە یا تەقویمە،
ئەژنوێ شکاوی تەسلیمە!
ئای زامەکان... هەر یەکەتان هەوارێکە
لە کۆچەرێی تەمەنی بێ تەمەنمدا،
هەریەکەتان سەر مۆرگێڕی شیوەنێکن...
خەفەم کردوون
هەتانە، وەک لێوی ئاڵی کچۆڵەن و، لە خەویشا دەم و لێوم بۆ نەبردوون!
– برین ئامانە، برین ئامانە!
وارم نەزەرگەی شێخی زامانە.
دەستم دامێنت تەپڵت دەنگی بێ...
میحرابی ناخت سەدای زەنگی بێ...
جامانی دەستت بالێوان لێوین،
ئەگریجەو پەرچەم دایم پەشێوین
باوەشت گەرم و زارت بەفەڕ بێ
وەرزی فرمێسکت بەهاری تەڕبێ!
کە، دەمرووتێ هات، بانگی جەژنی دا...
تفت پشکۆ بێ و هەردووگوێت کەڕبێ!
حەللاجەکانی سەرجەستەم!... برینەکان!
شمشاڵەکانی مەولانای ڕۆمیی مەزن،
شمشاڵەکانی مەعدومیی،شینی عەنبەر،
خۆش مرووره شەماڵەکەی مەلاخدر،
ئازارە زۆر گەرمەکانی زار و زامی (بێشکچی)مان،

ئەوەی هەیە و ئەوەی دیمان...
چییان بۆمان بەرجەستەکرد؟!
چییان بەو قوڕە خەستە کرد. گرتیانەوە؟
هێنایان و بردیانەوە!
دوێنێ دارێک لە زارەکان،
دوێنێ زارێک لە دارەکان، کەوتە سەر وێژەی هەردووکمان...
وەکو دەرد و وەکو ژانێک،
دەستی نایە بینە قاقای هەر وچانێک
پاشووی تەپاندە سەرخەندەی گشت بەیانێک!
برینەکەم!... ئەی هاوسەری دەیان ساڵم!
دان پیانانە من هێشتاکە ئەو مناڵم...
وام دەزانی پیاو، کوتەکە،
حەق، شەتەکە،
وەهام دەزانی ڕاست دەکات، ئەوەی دەڵێت: تا پەتەکە!
کاتێ تەماشای دۆزم کرد؛
کاتێ تەماشای دۆخم کرد؛
سۆسیاڵ تێلا چوو بەگژما...
ناسیۆناڵی دیموکراسی دایگرتمەوە!
مێژووم لێ بوو بەسەگی هار...
لەم ناوە دووری خستمەوە.
دزان، جڕتیان تێ دەگرتین...
جڕتێک بۆ من، دوو جڕت بۆ تۆ!
سەد، بۆ کوردایەتی درۆ!...
برینەکان!... دەبێنە بەر،
لە جامێکی دەستی خەییام...
لە بەڵگەییێکی حەللاج و...
لە گەوهەرێکی مانەفسێت...
تاجێکی نوێ دروست بکەن بیکەنە سەر!
برینەکان!... دەبێنە بەر!
***

لەگەڵ ئەویندارانی حەقیقەتدا

١٩٩٦/٧/١٨

١) شێخی بەستام!... بۆ ئەوینت چیت کردووە
ئەم کرد بێ بۆ ئەوینم؟!
تۆ نوێژت کرد بۆ گەوهەری،
من نوێژم کرد بۆ چاوانی.
تۆ پێت خستە سەر ملی با بەرەو یارت...
من ڕووبارێک ئەشکم هەڵبەست،
هەڵیگرتم بەرەو یارم.
تۆ برینت بوو بەچرا
من هێشتاکە بریندارم!
تۆ، بات کرد بەگەردەلوول و
لەسەرپشتی بەرەو دیداری یار فڕیت...
من بەشەماڵی (نالی)دا هەزار شیعرم نارده ئەوێ!
تۆ بە بەهشت ناڕازی بووی،
ئەستێرەیێک، نەبوو بەچاوساغی ڕۆحم،
تەنها شەوێ...!
تۆ بەدەوری باڵای یاردا خولت نەخوارد
من بەدەوری شوێن پێی یاردا وەکو دایکی
سکەڕۆبم، هەرخول دەخۆم.
تۆ گەیشتی و نەهاتیەوە،
من وەک ژیان دێم و دەڕۆم!
تۆ جێژوان لە پێشوازیتا وەستا بوو...
چەپکێ گوڵی لە بۆنی خوا لە دەستا بوو!
وتت: ئەمانە بۆ کێیە... من عاشقم یا میوانم؟!
بۆ نازانن پەردەی نەفسم دڕاندووە؟!
من گەوهەری نێو گەوهەرم،
من فێنکایی و چێژ و ڕەنگی هەزاران جامی کەوسەرم!
– شێخی بەستام!... شکات و داد و بێ دادبێ...

من مرۆڤم، خوداوەند نیم.
من هەتاکەی بۆ خۆزگەیێک هەروا بژیم؟
من بۆ دڵۆپێ شیلەی لێو، بۆ خەندەیێک لە چاوانی،
وەکوو(موسا)نەک بۆ دە ساڵ...
سەد ساڵ دەبم بەگاوانی!...
٢) پیرم!... حەزرەتی گەیلانی
هەر تۆ حەقیقەتت زانی!
وتیان: حیکمەت ناچێتە نێو ناخێکەوە
تێر و پڕبێ.
ئەم دەرفەتەی سەرو مڕبێ
قوربان... ئێوەش هەمووکاری سەر زەویتان
خستە پێش چاو...
لە نوێژەوە تا خوێندنەوە،
لە پەیامی(پێغەمبەری) تا (زەندەقە)!
لاتان وەها ڕوون بووەوە:
تەنها(إطعامی طعامه)کە باشترین کاری حەقە!.
***

وەرن

١٩٩٥/٧/١٣

وەرن خەڵکە... ئەوا لە نوێ... لێرە و لەوێ
هەواڵ هەواڵی داستانی مەرگ و خوێنە.
هەواڵ پارووی چاک پێچراوەی پڕ لە جوێنە!
هەواڵ ئاگر و بارووت و قوڕ پێوانە،
فریشتەکان باڵیان سووتا، شەیتان ئەمڕۆ لە نێوانە!
ئەی هاوارە ئەی هاوارە...! خەڵکە وەرن،
بۆنی فرمێسکی خوێنینم
لە خۆمی دووربخەنەوە بۆ ناو سەنگەرێکی بەرن
ئەو سەنگەرەی دوژمنانی ئەم گەلەمان پێی خەنینە،
ئەو سەنگەرەی ڕەحمی ڕمان و بەزینە.

سەری خۆیان بگرنە خۆڵ...
نەبن بەگۆڕی ئاواتی وڵاتی چۆڵ!
***
کوڕە کاکە لەوبەرەوە، کوڕە لاڵو لەمبەرەوە!
ئەو شەپۆڕەی دێنێنەوە، لافاوی سەر ئەم ناخەیە...
لرفەی زێرابی بەدبەختیی ئەم چاخەیە.
دەست هەڵبڕە، ئەها دوژمن لەو سەر سنوورە وەستاوە!
هەر چاوێکی هەزار چاوە... هەزار نێزەی تۆڵە و داخی تیا گرداوە!
دەست هەڵگرە ئەها سروودی ئازادی خوێناوییە!
ئەها لە گشت گومرگەکان، زەمەن عادەی گلاوییە!
دەست هەڵگرە نیشانەکەت سینگ و سەری برای خۆتە...
دەست هەڵگرە لە کۆراڵی ئەم شەرمەدا بووی بەسروودی چەواشە...
بووی بە(فەتەرۆ)ی بێ نۆتە!
دەست هەڵگرە هەتا پەنجەت گۆی تیا ماوە...
دەست هەڵگرە هەتا لەناو پێناسەتا وێنەت وێنەی سەری پیاوە!
***
خەڵکە وەرن کۆلیل گەرمە، قوڕ پێوانە...
دایکی هەموو خەمەکانمان دەناڵێنێ و لەسەر ژانە...
کێ ئەم خەمەی بۆ سەر دەخات؟.
کێ نایەڵێت لەم ژانەشدا هەر بەر بخات؟!
***
خەڵکە وەرن... ئاڵاکانمان هەر هەموویان خوێناوی بوون.
خەڵکە وەرن... دروشمەکانی سەرزار و ئایندەمان، بێ بایی بوون!
خەڵکە وەرن، شەڕ زۆر گەرمە ئامار، تەرمی بەجێماوە...
ئامار، ژنی بەبێ پیاوە!
دەڵێی لەنێو ئەم خاکەدا لقێک بەزەیی نەڕواوە!!
تفەنگەکان دەرپێی خۆیان بەسەر شاندا هەڵخستووە...
مافی مرۆڤ قۆڵانچەیە و لە شیاکەی ئەم شەڕەدا... پێخوست بووە!!
خەڵکە وەرن... دەپێم بڵێن بۆکێ بگریم؟
بۆ کێ سەرم لە زۆنگاوی ئەم خومەدا شین شین بکەم؟
نۆمای ئەندێشەی زامارم بەرەو کام لایە زین بکەم؟

بۆ کێ جەرگی حەرفەکانم پڕ لە ژیلە و برین بکەم؟...
ئەو بەر کوردە... شێرە کوڕێکە، کوژراوە...
ئەم بەر کوردە... شێرە کوڕێکە، پێکراوە!
ئەو ئەجەل بوو بۆ ئەمی دی،
ئەم ئەجەل بوو بۆ ئەوی دی... کێ بردییەوە؟!
فیچقەی ئەم خوێنە بەکوڵە چەقۆی کێ بوو...
دەری کرد و... ڕووی ئەم گەلە خەڵتان دەکات؟
تا خوا بنێتە ئەو لاوە و بۆ ئەهریمەن سوجدە ببات!
خەڵکە وەرن زەنگی قوڕگم، قوڕ گرتوویە، دەنگم نایە،
قوڕگم گێژاوی ئەم خەمەی ئەمرۆی ئێوە و خۆمی تیایە.
کلاوڕۆژنەی سەر شارێکە، پەپوان ئێستە تیا دەخوێنن...
کەشی کێڵگە و پێ دەشتێکە، جووتیارەکان خۆ دەنێژن،
بانگی مزگەوتێکی شڕە، ئیمامەکان بێ دەستنوێژن!
کە دەشچنە سەر بەرماڵی پێشنوێژیان، کەس نازانێ چی دەبێژن!
***
لانکەیەک هات- ساوایەکی سەربڕاوی لە کۆڵابوو... وتم: بۆ کوێ؟
وتی بۆ ناو دروشمەکان... لەعنەت دەدەم بەڕوویاندا...
بەیەکیاندا و بەدوویاندا...
ژنێک یەخەی خۆی دادڕێ و لەژێردا هات،
بەرەو هەموو هەواڵەکان، شالاو دەبات...
دەڵێن کوڕەکەم کوژراوە؟...
لە کام سەنگەری سنووردا بەرەو بەهەشت کۆڵی خەمی لەپشت ناوە؟
وتیان: برۆ لە یاریگەی زیارەت و نازەنیندا،
وەکو تۆپێکی بێ هەوا بەجێماوە!
وەکو شووشەی دەستی بەدمەست لەو سەرخۆڵە شکێنراوە!
وەکو شەقاری ئەم وارە بێ مەزرایە،
لێوی وشکی سووتێنراوە... بەجێماوە.
خەڵکە وەرن، بێن بپرسن:
تفەنگەکان!... ئێوە بەچی ئاو دراون؟
ئێوە بۆچی وەکوو تۆفان و وەیشوومە تێک ڕژاون؟
وەرن تەماشای نێو چاوی خۆتان بکەن؛

ڕوو لە تاک و کۆتان بکەن؛
گەردەلوولی ئەم خوێناوە بۆ کوێ دەبەن؟
بارگە و بنەی ئەم خولەتان...
وەک دیباری بۆ کێی دەبەن؟
خەڵکە وەرن... نۆرەتانە دەست هەڵبڕن!
شەقام پڕکەن بڵێین بەسە!
هۆ هۆ چەکە بێ شەرمەکان، وا مەزانن
دایکی ئەم خەمە نوێیەمان جگەر سووتاوی بێ کەسە!
ئێمە مێژووین... ئەو لەعنەتەی دەیدەین بەڕووی شەڕ خوازاندا،
بۆ پشتاو پشت، دەبێ بەبەیت!
چەکی شەرمن!... وەکو تاوان دەتناسنەوە،
ڕوو لە کێوی قافیش بکەیت!
***

چۆلەکەی وشە

١٩٩١/١١/١٥

کە چۆلەکەی وشەی کوردی
بەپۆل بەسەر دان و ئاوی گیانی مندا دادەبارێ...
بەبرژانگما هێشووی هێلانەی پڕ بەچکە دێتە خوارێ!
پۆلێ دەچێتە چاومەوە، پۆلێ گەرووم...
بەتونێلی ئەندێشەما ، پۆلێ دەگاتە هەناوم،
پۆلێ لەسەر پەڕەی دڵم چینەدەکا ،...
لە دەرەوەش گیانم هەموو دادەبێژن.
سنگم دەکەن بەقەفەسی بێ دەرگەوان.
کە ئێوارانم لێ دایێ وەکو سەروێکی بڵندی،
لق و پۆ پڕ، دەبم بەتاڤگەی جرووکە...
هەر کە شەوم بەسەراهات خەونی خۆشم،
هەڵبەستێکی ئێسک سووکە!
***

لە فەرهەنگی خەمەوە بۆ دەربەنی پەپوولە

١٨-١١-١٩٩١

ئەی هاوڕێکەم، هاوخەمەکەم!
خۆشم ویستی ئەو ساڵانەی نزیکم بووی...
لە هەندەران، ئاوارەبووی دڵم هەگبەی سەفەرت بوو ،
بۆ هەر کوێ چووی.
خۆمن هێندە تۆم خۆش دەوێ،
لە دڵما جێت نابێتەوە گەورە و فرەی.
چاوم پڕە لە وێنەی تۆ.
سەرم پڕە لە خەیاڵت...
کە دەتبینم، وا ، بازێکی ئاسمانێکت پڕ کردووە.
دەڵێم یاخوا نەشکێ باڵت!
ئەی هاوخەمم ئەی -شێرکۆ- گیان!
تۆ ڕووباری و بەرەو دەریای مەزن دەڕۆی...
تۆ بەهاری گەرمەسێر بووی،
بەرەو کوێستان سەردەکەوی...
خۆ تۆ ئێستە لە لوتکە دای
لێرەو لەوێ هەر بەهاری!
نەیارانت کوێرە دێن و ،
لێرەو لەوێ گەورە شاری!
لە وەرزێکا خەم بباریێ تۆ بارانی...
تۆ هەر دێیت و نابڕێیتەوە،
ئەو مەسیحەی لەسەر خوانی خوداوەندی
بەهرە و هونەر،
جامی لێوان دەخۆیتەوە!
تۆ ئەو دەنگەی گەرووی شیعرت پڕ کردووە.
تۆ فەرهەنگی ئێستاتیکا پاراو دەکەی،
بەدەربەنی پەپوولەدا کە بەخوڕ دێی...
لە شەماڵ و لە ئاو دەکەی!

ئەی پێشمەرگە نەبەزەکە تۆ سەنگەرت:
داهێنانە و چەکت خامە.
دڵت دیوانی چەند زامە!
قەت زامی تۆ خامۆش نابێ، نابێ بە(خاش)!
لەسەر تەختەی دامەی هیچ کەس،
نەبینراوە بکرێ بەداش!
ئەی هاورێ کەم تۆم خۆش دەوێ،
وەکو زەردە و دار مازەڵە و شاخی سۆڵە...
کە تۆ لە خەما نەمێنی باوەڕ بکە خەمم چۆڵە!
تۆم خۆش دەوێ وەکوو زامم...
وەکو ئەشکی سوبح و شامم...
تۆم خۆش دەوێ وەکو شیعرم،
وەکو مەیم وەکو جامم!
وەکو- کەژەو بەهارەکەم...
وەکو فەرهەنگی خەمەکەم، ئازارەکەم...
وەکو ئەم ساتە عەزیزەم،
کە ئەم نامەت بۆ دەنووسم لەناو ژانا،
دەبا گیانداری تۆ خۆشبێ!
من گیانیشم خستە لاوە...
وا تۆم لە جێگەی داناوە!
***

خەڵکی نیشتمان جێ دەهێڵن من نیشتمان بەجێی هێشتووم

١٠-٢-١٩٩٥

پێشکەشە بەئەزموون کوژەکانی لەمەڕ خۆمان
لە سوێرایی ئەشک و خەما،
من بەسراوم بەم خاکەوە... نیشتمانم جێ ناهێڵم!
نیشتمانە بێ باوکەکەم! ئەی تۆ بۆچی بەجێت هێشتووم؟
کەی دێیتەوە ناخی وێرانەی بێ دایکم؟
هۆ دایە گیان، هەویری تۆیش لەم خوێیە بوو، بێ ئاسەوار...

شیعرم هاوار، بەستەم هاوار ڕازم هاوار...
ئای دایە گیان... دەڵێن جێ پێت ئاوایییە،
کەی دەگەمە ئاوی کوندەی سەر کوندەڵان؟
ئای بۆ کاسەی لیپ لە دۆی ساردی نۆ مەشکەی نۆی هەڵخراو!
ئای بۆ جامێ ماستی مزری (پێنجەی تار) و
نانێکی ساجیی گەنم و جۆ!
ئای بۆ دەستی بەدەستنوێژی بەیانیانی ڕوو لە خوای تۆ!
ئای دایە گیان: نیشتمانم بەجێی هێشتووم...
ئای دایە گیان: تۆش هاوارات لێ نەبیستووم؟!
ئەی بۆچ نە تۆ و نە نیشتمان نایەنەوە؟
پەردەی یەکەم دادەنەوە.
نمایشی ئەم چیرۆکە خوێناوییە،
ماری ئەم گۆڕە ئازارە- درۆیان کرد- وتیان مارێکی ئاوییە!
ئای دایە گیان ئای نیشتمان!
لە نوێ مەڵاشووی خەمەکان هەڵبەنەوە.
لە درەختی ئەم داستانە جەهەننەمە... هێشووە شەهید مەکەنەوە.
لەسەر پشتی ئەم خەرمانە نەکوتراوە... گێرەی ئاگر مەبەستنەوە!
ئای دایە گیان، ئای نیشمانی بێ بابم!
نان و دۆیەک لەسێبەری دار بەڕوواو،
کەوچک، هۆ هۆی... جووتیارێ بێ...
هۆرەی شوانی ژێر کەپنکی بەر ڕەهێڵەی بەهارێ بێ.
ئەینا منیش وەکو شیعرم،
ئەم ئەزموونە پەڵخوردەیە دەهێنمەوە.
مافی ئەم بێ دایکییەی خۆم لە خەونەکان دەسێنمەوە!
گومان، گوێ لە دڵم دەگرێ، زەنگی کاغەز لە ئاو دەنێم...
مێژوو فێری پرسێک دەبێ:
- من بۆ بەزمی وەها دەشێم؟!
خەڵوەتێکی هەفتا ساڵەی تر لوولمان دا
بەردە قارەمان نامێنێ،
شێخی نەمر بەپێکراوی سەرباتەوە...
بەچی سەری خۆی بشکێنێ؟!
***

هاتیتەوە

١٥-١-١٩٩٢

هاتیتەوە... ئەم زستانەش هەم هاتیەوە؟
ئەم زستانەش بەری دەرگات پێ گرتووم و بەر پەنجەرەم
لێ دەگریت و هاتیتەوە؟
ئەم زستانە، نەک تۆپەڵێ دە تۆپەڵم تێدەگریت و هاتیتەوە!
وا دیارە تۆ، هەتا دەمرم هەرگیز لەمن نابیتەوە؟
هەرچەند باڵای چەرمووی کەوتووت بەدی دەکەم،
گیانم هەموو دێ بەیەکاو گەردەلوولێ لە ناخمدا.
هەرچی ئازاری یاد هەیە...
هەڵی دەگرێ، دەیدا بەدەم هەناسەوە.
هاوار دەکا، تۆفان دێنێ و
ڕوو دەکاتە دەرگای خەمی سەرکڵۆمم.
دەڵێ: منم بمناسەوە!
خۆ جێگەی من کەس نایگرێ،
ئەوە بەفرە کلوو کلوو دێتە خوارێ و
ئەوە منیش بووم بەئاسمانێکی تر و،
نازانم چیم لێ دەبارێ!
کەچی ئەمڕۆ بووم بەگڕکان لەناو خەڵتەی کووپەکاندا تەقیمەوە...
لووتی بیرچوون درێژ دەبوو، بەگرمەییێک بڕیمەوە!
گەردەلوولی یاد و بەفرە، خۆیان دەکەن بەئاپۆرای خەمەکانما...
جێ پێکانیان دەپشکنن، ملی ڕێگەی ئەم کۆچەیان،
بەرەو دواوە گرتە بەرو... وا ساڵ ساڵی هەشتاو سێیە.
زستان باردە و نیوەی ساڵە... ئەندێشەمان هەر کەژاڵە!
دووی شوباتی هەشتاو سێیە...
لەناو بەفرا دادەبەزێ، جانتایەکی ڕەشی پێیە.
باوکی کەژاڵ، دایک و خوشک و برای کەژاڵ لەوبەر بەفرە
چاوەڕوانن...
چاوەڕوانی و بەفر و کەژاڵ، کێ دەزانێ کامیان جوانن؟!

دیمەن هێندە دڵتەزێن بوو، تۆپەڵ هێندە قورس و سارد بوو.
گیانم لابوو بەهێڵەک و عومری خامۆش چەشنی ئارد بوو!
من ڕاچەنیم. زستان کۆکی!
دەرگای خەمی سەرکڵۆمم کەوتە سەر پشت...
بە دوو دڵۆپ فرمێسکی گڕ، ناسکە شیعرێکی خۆمم کوشت!
من لەلایە و گەردەلوولی یاد و بەفریش گەڕاینەوە...
شانمان کوتا... شانمان سوا...
هەرچی بەرگی درۆ هەبوو لەبەر زستان لەبەرمابوو،
هەمووی پووا!
خۆم ڕووت. خەم ڕووت. بەفر، بێ گیان سپی سپی...
گەردەلوولی یادیش وەکوو، ئاشە کۆنی جاران تەپی!
ئاخۆ تاکەی دەمێنم و حاڵی دنیاش هەر ئەم حاڵ بێ؟!
کوردیش هەروا سووتەمەڕۆی بەفری ئەمساڵ بۆ ئەو ساڵ بێ!؟
ئاخۆ تاکەی دەمێنم و گشت زستانێ،
بەفر باری، من ئاگرم تێچێتەوە؟!
کەژاڵ بووکی مەرگی ناوەخت بەرەو باوانیی بێتەوە؟!
توخوا خەڵکە، کە من مردم... بەفر باری لەبیرتانبێ:
نیوەی ساڵان لە (کۆیە)وە، کەژاڵی من،
هەولێر دەخاتە پریاسکەو هەڵدێتەوە!

***

لەچلەی دوکتۆر فاضل قەفتاندا

ڕۆژێک هەواڵ گێڕایەوە:
لەم شارەوە وەکو-نالی- کەسێکی کە کەوتە سەر کۆچ!
کۆچی ئەمیش هەر ڕەش پۆش بوو...
کۆچی ئەمیش کە بەفرمێسک گۆڕایەوە،
لێوانەی جوتێ بەرکۆش بوو!
کۆچی ئەمیش مایەی خەم بوو...
توێشەبەرەی پشتی ئەمیش، دەفتەر و ژان و قەڵەم بوو.
وەکوو-سالم- ئەمیش وتی بەهەشت گەر بێتە مەڵکەنی،

بەم شارەدا گوزەر ناکەم!
هەتا مێژوو نەکەوێتە سەرباری خۆی...
گەڵای ڕەشی ئەم وەرزەیشی نەوەرێنێ... بەرەو دوواوە سەفەر ناکەم!
ئەمیش وەکوو خاڵۆ –مەحوی– وتی دەروونی من ئەمڕۆ،
وەکو خاکی بەبەو ئەوسا پەنگاوێکی ئاشیفتەیە!
ئەمیش وەکو –حاجی قادر– بەسەر لوتکەی باواجییەوە،
کە ڕاویان نا. وتی: مەیەن!
هەر چیم هەبوو لە حەمامۆک جێم هێڵاوە.
قەدەری شێت لەناو حەوزێکی لیخندا،
خولیای منی لەسەر شەپۆلێ داناوە!
کە، ئەم، بارگەی پێچایەوە دەربەندەکان لەسەر پشت بوون.
باوی مشیران نەمابوو بۆ چاوساغی.
داگیرکەر خۆی نەهاتەوە.
وتی نەکو ئەم نالییە ئاووڕ بۆ دوواوە باتەوە!
سەری تاڵی ئەم گوڵۆڵە چەواشەیە، هەڵکاتەوە!
ئەمیش کە ڕێگەی گرتەبەر وەکوو نالی...
تەنیا چاوی خەم و وشە بەرێیان کرد.
بەیانییەک بانگێ درا... هۆ خەڵکی شار!
–فاضل– رووی کردە هەندەران.
ئەمیش وەکو نالی و حاجی، دڵۆپێ ئەشکی هەڵوەران!
ئەمیش وتی، لە شامەوە ئاهم وەک پەیکی شارەزا...
دەنێرمەوە بۆ شارەکەم
لە سالمی نوێ دەپرسم کێشەی دڵە ئاوارەکەم
فاضل، برۆ، برۆ فاضل خۆ تۆ قەڵەم ... دار دەستت... بوو،
تۆ لە سفری ئەندێشەدا ئامۆژگاری بووی نوسرابووی
حیزبایەتی نەی خوێندبییەوە!
تۆ لەم چامە جەنجاڵەدا کێش و سەرەوای ونبوو بووی
–مەعدوم– بۆی کۆ نەکرایتەوە!
تۆ جامێکی وەها قورس بووی، بۆ سەرمێزی شازادەکان نەدەشیای،
بۆیە لە چەم نەخورایتەوە!

فاضل برۆ ئەگەر، سەیرە!
باژێرێکە، کیتاب ئەمرۆ، هەر تەلیسمە و جەنجەلووتە...
بازاڕ مەیدانی دەم ڕووتە!
ئیمەمانان ڕزقی سەگیشمان بڕیوە، ئێسقان دەکڕین، ئارد بەگیرفان دەبەینەوە!
بۆ نوشتەیەکی ئازارمان، پەڕەی قورئان ئەکەینەوە.
بازاڕ سەیرە بازبازێنە، لەم سفرەوە بۆ ئەو سفرە!
سەنگەر گۆڕینە... هەرایە...
گرنگ تەنها هەر ئەوەیە، ئەو دەستەی بۆت ڕاگیراوە،
مەزەندەیکەی چەنی تیایە!
خەڵکی یاسای –ئەمەت لە کوێ بوو–ی دەست نەکەوت:
با بێن لە ئێمە بپرسن، چلۆن دەژین؟ ئێوە دەڵێن بێ ئەحواڵێن!؟
خەڵکە! ئێمە تابلۆیەکی سریالیزمی و هەمبانە بۆرینەی پڕی:
دەیان چەشنە ناوی (سواڵێن)!
فاضل برۆ! من پێت ناڵێم مەیەرەوە...
تۆ ڕۆییینت عەیبێ نەبوو، هاتنەوەت بێ بەدووان.
ئێمەمانان بۆ گورگان خوارد، هەڵخراوین، وەکو مێگەلی بێ شوان!
تۆ وڵاتت بەجێ هێشت و منیش وڵات بەجێی هێشتووم.
هەردووک ئاوارەین و نامۆین.
تۆ ڕۆیشتی و ئێمەمانان بەخۆماندا دێین و دەڕۆین:
زەردین، سەوزین، سووربین، شین بین؟!
کێڵگەی کێڵراوی برین بین!؟
چۆکی هەنسک و بەزین بین؟!
چالاکیمان هەڵکوورمان بێ؟
دەردمان کوێر و بێ دەرمان بێ؟
شت بین، نەبین؟ لە کام سەنگەرا هەڵنیشین؟!
برۆ خاڵۆ برۆ کاکە برۆ برۆ!!
کێشی مرۆڤ فیشەکێکە، کێشی قەڵەم لاقرتییە...
هەرچی دەتکێشێ هەر چییە!! بەڵێن پەلکی شۆڕەبییە.
لەهەر کوێوە با هەڵبکات دەشنێتەوە.
بەرەخنەیەکی زۆر بچووک، دەمی حیزبێک دەکرێتەوە!

برۆ خالۆ برۆ کاکە، ئەی نەتزانی!
دوکتۆر محمد و سەلاح، دوو گەوهەر بوون، خرانە گیرفانی عەوام!؟
کران بەزامی سووتاوی نێو ناخی زام!
وقال قائل منهم انغلت اليوم الزمام.
منیش لێرە وا هەست ئەکەم، پرسیارێکم بەبێ وەلام.
فهذا بث لحزني اشكوه يا رب الانام!
ورضيتُ بقسمتي عودي ياحمامة السلام!
نیشتمانی خاک و خۆڵ و گڵکۆی تازە!
نامەم بەرە بۆ کاک و مام...
من نازانم... وڵات، ڕۆژگار،یا کۆمەڵمان بێ ئەمەک بوو،
بۆچی جێگەی تۆ لەم خاکە مین ڕێژ کرا؟
ئەی سروودی کوردایەتیی، بەدەنگ و ڕەنگ بۆ کوێ برا؟!
مردن، حەقیێکە زۆر تاڵە، خۆ من ئەوە باش دەزانم.
هەقمە ئەگەر هاوار بکەم:
مافی خۆمە لەسێبەری دار بەڕوودا کەوچکێ دۆم پێ ڕەوابێ.
خەونی خۆشم لە پشوگەی چاوی بێ ترسی شەوا بێ!
لەو ڕۆژەوە مامەکاوەیان خەڵەتان،
ئەمرۆ خاوەنی باوانم!
خەندەی لێوی زەرد و کاوان، دەکەم بەکلی چاوانم!
(سەیوان)!... ئەی تۆ باست چییە؟
نەجێی- نالی-ت نیشانە کرد نە بۆ فاضل جێگەت دانا.
(ڕەزا) وتی: بۆ ئەربابی حاجەتەکان مەتافت کەعبەی هەموانە
کۆشت خۆشترین باوانە.
تۆ پاشاڕێی شەهیدانی...
ئەی بۆ ئێستە، وێرانەیت و سەیوانێکی بێ زێوانی؟!
فاضل برۆ...! ڕەنگە لێرە بەدەردی دڵ نەمردبای،
چونکە دڵی تۆ پێکراو بوو،
خۆر هەر خۆرە لێرە و لەوێ لەهەر وڵاتێک ئاوا بوو!
***

مەرحەبا ئەی جەهل و وەحشەت مەرحەبا

١٩٩١/٢/٣

* ئەم ئاگرە کێ خستیەوە؟
کێن ئەوانەی وا چاپوکن، هەر بۆ ئاگر خستنەوە؟
خەڵکی وڵات، لێی نوستووە، پەڕۆکۆنی بەربارانە
کێ بوو وتیان هەڵیان سێنن،
بێن بەپیت بۆ سەرەوای ئەم سووتانە؟
خۆ ئەم خەڵکە کلاوێنی دۆڕاندبوو،
پشتێنی خستە ژێر سەری و لێی ڕاکشا
خەوی دەدی نەیدەزانی کە ئەو دۆڕا، کێ بردیەوە
ئێوە بڵێن ئەم ئاگرە کێ کردیەوە؟
* ئەم ئاگرە کێ خۆشی کرد؟
خۆ ئەم خەڵکە ملی نابوو بەلاوەوە،
خۆڵەمێشی ئاگردانی تەوەککولی
کردە ناو پێڵووی چاوەوە.
دەستی ستەم بەدەردێکی وای بردووە،
تەماشای کە، دەڵێی سەد ساڵە مردووە!
* ئەم ئاگرە کێ دانی داو شالاوی هات؟
خۆ ئەم خەڵکە هێشتا بۆ مەرگی هەڵەبجە
هەر کۆلیلی باوکە ڕۆ بوو
گای ژێر مژانی ماندوو بوو، ملی دەناو بێ سەرهۆ بوو!
* ئەم ئاگرە، کێ، دەی لێ کرد... باهەڵپەت بێ
با کڵپەت بێ!
سوبح و شام و حاڵ و ئەحواڵ،
کات لەبارە، گوێ ڕاگرن بۆ قیرائەی سەبعەی ئەنفال!
* بەژمارەی هەموو پیتی ئایەتەکان،
کچ، سەرنگووم، کوڕ، سەرنگووم...
ژن سەرنگووم، پیاو سەرنگووم...
بەژمارەی پیتی هەموو ئایەتەکان فرمێسکی سوێر

بینایی کوێر...
مەفاهیمی سەربەرەوژێر!
* ئەنفال هێشتا مارشی جەنگە و لوولەی تۆپان لەبەریانە،
ئەنفال بوو بەکلاوئاسن، حەزەراتیش... لەسەریانە.
قیرائاتی تیسعە دێنن بۆ سوورەتی:
سەبعەی ئەنذال.
موفەسرین، حازریەکەن، هەزار قیل و هەزاران قال!
ئایەتەکان بهۆننەوە، قەطعی ڕەحم و قەطعی ئەوصال
ئەنذال دەبن، بە مامۆستا و ئەنفال دەکەن بەمەدرەسە
مێژوو وەکو سەگ ڕاودەنێن، بۆ ژێر هاڕەی ئەم هەرەسە!
* ئێوارەیە، تاریک داهات، گوڵۆپەکان بێ دڵۆپن...
دەرگای ماڵان وەکو دڵی خۆفرۆشان داخراوە.
گوێدرێژێکی بێ باوانیش، لەکۆڵانێکا زەڕانی،
سۆنی تیژی زەڕینەکەی کرد بەگوێچکەی خامۆشیدا.
کلیلی دەنگمی کردەوە،...
وتم: لەببەیکە پەیامهێنی ئاشتی و ژیان!
ڕەمزی هەوڵ و دڵنیایی
پەیکی بەهار و شینایی!
ئەوسا کە تۆ لە مەیدان بووی،
هەر خەریکی بار بردن و بارهێنان بووی،
زەوی پاک بوو، ئاسمان بێگەرد...
خەڵکی ئاگای نەبوو لە دەرد!
دەبێرەوە بەکۆپان و توورەکە و گوریسەوە!
ئامۆژگاری لوقمانەکان مەبیسەوە!
دەبێنەوە...
دەهەزار، کەر، تڕ، لێ بدا
دەهەزار، کەر، تس، لێ بدا
جێ، گەشتێکمان، لێ پیس ناکا!
گوڵی باخێکمان سیس ناکا!
ئەوی سواری مارسیدس و ئەوەش سوارچاکی سۆخۆیە،
ئەمڕۆ هەزار خۆزگەی، بەساتێکی پشتی تۆیە!

دەبا، ئاگر بکوژێتەوە و تۆ وەرەوە!
دەوران! دەتۆش ڕابوەستە و پێچکەرەوە.
ئێمە سادەییمان جێهێشت!
ئێمە ئازادیمان جێهێشت!
ئێمە بۆتان و سۆران و بابانیشمان،
دۆڕاندووە!
باپیرە گەورەی بەختیشمان، هەتا ئەمڕۆش هەر ماندووە!
هەزار ساڵە نەمامێکمان بۆچارەنووس نەچاندووە!
* جانەوەرە نەوتینەکان! ئەم ئاگرە...
تاکەی نەوتی دەکەنە سەر؟
تاکەی ئێمە دەدەنە بەر؟
ئاگر بەدوای ئاگرا دێ و، ئێمە دەکرێین بە گرزە بۆی،
هاوڕێی ماندوو بۆ کوێ دەڕۆی؟!
تف لەپیشە و تەکنەلۆژیا، تف لە تەما!
خوایە هەرچی دەکەی بیکە. بەڵام نەڵێی وا کەر نەما!
دێڵە شڕی دایکی جەنگان، پیرەژنە کۆتەرەبێ...
ئەمجارەیان بێ سەروبەر، مندالّدانی لێ تەرەبێ!
***

تووڕە

١٩٩٥/١١/١٢

چۆنت دەوێ وا تووڕەبە!
خۆ من نموونەی ئارامم...
خوێ بە، چەقۆبە، ئاگربە!
من دەمێکە کێڵگەی زامم.
چۆن دەتەوێت وا تووڕەبە...
ئەو ساتانە چەندێ جوانی،
کە تاو دەسێنی و هەڵدەچیت.
کە دۆزەخیت و بورکانی!
زریان و باران و تۆف بە!
چۆنت دەوێ وا بباریێ...
منیش وا خۆم ڕاگرتووە،

وەک پانتایی گەورە شارێ!
ڕام بماڵە و وێرانم کە...
جەستەم هەمووی بۆ بکێڵە،
هەر بەو مەرجەی دوای کەف و کوڵ...
بۆ ناویش بێ، جێم مەهێڵە!
ئاگر لە خەرمانم بەردە
دانەوێڵەم بکە بەخۆڵ!
وەکو بۆرفتی سەختە ساڵ...
بمکە بەشەختەی سەر سەهۆڵ!
کە ئاگریت، تۆ هەر جوانی...
کە بۆرفتی، تۆ هەر جوانی
کە لووتەلای، تۆ ئەوکاتەش،
نانی گەرمی کۆشی شوانی!
ئەگەر ببمە ئێسکی پووا و،
نیگاییێکم بۆ بهاوێ...
دەبمە وەرزی پشکووتن و،
دەبمە نەمامی گوێ ئاوێ!
***

ئاوی حەیات(١)

١٩٩٠/٦/٥

کە پێت نایە ناو خەرمانەی مەیخانەیەک...
(خدر)ت دی، پیاڵەیەکی بۆ ڕاگرتی،
ئاگات لێ بێ ئاوی حەیاتت نەداتێ لەجیاتی مەی!
کاری وەها نەک لە خدر لەهیچ کەسی قبووڵ نەکەی!
بڵێ: مەولام...! دەروشێکی خەراباتان
لە سەد حەکیم بەهۆشترە.
وشەی... خۆشتر... شایستە بێ،
مەی لە ئاوی زیندەگانی دە خۆشترە!
هەر چرکەیەک لە مەستیدا هەزار عومری لەرێ دایە...
کە شووشە سەر فڕۆ دێنێ...

(١) ئیلهامی ئەم هەڵبەستە دوو بەیتێکی فارسییە

کێ دەزانێ قامەتی مەست،
لەو کاتەدا چەند باڵایە؟!
کە جامی پڕ لەیەک دەدرێن...
کێ دەوێرێ، بڵێ: زەوی خۆت ڕاگرە!
ئەمە ئەمانەتی خوایە.!
***

ئەو کەسانە

لەسەر ڕەوتی سوارچاکانی شیعری کوردی

١٩٩١/٧/٤

هەر کە دەگریم، ئەو کەسانەی گریە خۆرن خڕ دەبن
چەشنی شەیتان ئاوسانن، وا لە شیعرم پڕ دەبن!
هەر وەکو گای گێرە شێوێن مل دەنێنە ناو خەمم،
تا بەرەخنە و هات و هووت و حەوتە حەوتیان مڕ دەبن!
گەر کەسێکی هاو خەمی من پێی وتن وێژە چییە؟
لاڵ و داماو و کەساسن بێ وەڵامن کڕ دەبن!
بۆیە باخم لالەزارە و نەوبەهارە شیعری من،
ئاخ و باخی ناحەزانم شۆرەکاتە و زڕ دەبن!
من بەشەهدی پەیڤی کوردی، شیعری خۆم پاراو دەکەم...
ئەو کەسانەش بێنە کۆڕم وەک کەروکاس وڕ دەبن!
بۆیە هەرکات بێمە خوێندن، سۆزی من ئێقلیم گرە،
ئەو حەسوودانەش لە داخا تاکو دێ هەر دڕ دەبن!
من بەجوانیی یاری خۆم، شیعرم هەتا بێ جوان دەبێ...
ناحەزی خۆخۆر فرەش بن، خۆ بەخۆیان قڕ دەبن!
***

ڕووناک

١٩٩٧/١/٥

دوایین شیعری شاعیر (هۆیەی بووژاندنەوەی دڵ- سلێمانی)
ڕووناک ڕووناکی بخە نێو دڵم...
خۆمن عاشقی بەرامەی گوڵم.
بەنێونیگایە دڵم بەیتەوە،

وەلامی سۆزی خوا ئەدەیتەوە!
تۆ وەک فریشتەی ڕەحمەت و سۆزی...
دوای شەختەی ئازار مژدەی نەورۆزی...
جوانیت ڕەوشتە و ڕەوشتت جوانە
خەندەییێک لە تۆ ڕۆحی ڕەوانە.
کام زامە قوولە پەنجەت بیگاتێ...
سارێژە وەکو هیوا و ئاواتێ
ئەم کوردستانەم بۆیە خۆش دەوێ
فریشتەی وەک تۆی تیاهەڵدەکەوێ!
دەستێ بدەیتە دڵەی زامدارم
هەروا دەزانم سەرداری شارم
خوا بەو چاوانەت مژدەم بداتێ
کە دەستی مەرگم ئیتر نەگاتێ!
***

(. . .)

ترازوویەک دروشمێکی
بەبەردەمی خۆیدا کێشا...
وتی: سەیرە...
لاتان وایە
من پێوەری کردارتانم
من نهێنیی قورسی و سووکیی ئێوەمانان،
باش دەزانم!
ئێوە خۆتان منتان هێنا بۆ ئەم کارە...
بێ خواستی خۆم خستمتانە ژێر ئەم بارە!
هەر خۆشتانن سەنگ و پێوەر دەگۆڕن و
قورس، سووک و
سووک قورسەکەن...
نە لە خوا دەترسن و نە لە منیش
ڕووی پرسەکەن!
***

شەهید

١٩٩١/٧/٢٦

جوانەمەرگێک، لە تەرمێکا لەسەر شانی،
سێ چوار کەسێ، بەرەو سەیوان بەڕێ کرا
بێ دەنگ، ڕێگە، کشومات بوو.
زەوی جمەی لە خۆی بڕی،
ئاسمان تەوێڵی نابووە، سەر ئەژنۆی شاخ.
مەلان کەوتنە باڵە تەپە و لاربوونەوە بۆ چمکی باخ.
شاعیرێکیش دای بەسەریا، وتی: خوایە!
پێم ببەخشە هێزی گوتن و ئینشایە.
نیگارکێشێ وتی: خوایە هێزم بەرێ!
با تابلۆییێک بنەخشێنم،
وەک ئەو تەرمە و، واش بەسام بێ...
با لە ئەستۆی ئەم چەرخەدا باری گران،
لەناو دڵی ئەم گەلەدا، هەتا هەتایە هەر زام بێ!
***

بێنەو بەرە

١٩٩١/٨/٢٢

* کە لەسەنگەر هاتنە دەرێ و
دوژمن سفرەی بۆ ڕاخستن...
(کلام الله)ی لە مل کرد و هەردوو دەستی بۆ ڕاگرتن.
نەکەن هێندە دابنیشن...
خوێنی لەکوڵ، ساردبێتەوە!
گاردێ بروا و، گاردبێتەوە!
زمان ناودەمتان جێهێڵێ...
قەڵەم دەفتەرتان بکێڵێ،
وەنەوز باڵی چاوتان تەڕکا...
زوڕنا گوێچکەی هۆشتان کەڕکا!
* کە لەسەنگەر هاتنە دەرێ،
هێند دوور مەڕۆن بۆتان نەکرێ

هەر بەبازێ بیگرنەوە!
هێندە مەڵێن داوی وشەتان، لوول بخوا و،
لێتان ئاڵێ و زۆر گران بێ بەخنجەرێ بیبڕنەوە!
*کە لە سەنگەر هاتنە دەرێ...
چاوێکتان هەر لە دواوە بێ
با، نەڕووخێ و پڕبێتەوە!
گەرداو، لەنوێش هەڵکاتەوە...
ڕچەی شکاو نەسڕێتەوە!
کە لە سەنگەر هاتنە دەرێ...
قەت باوەڕتان جێ مەهێڵن!
باوەڕ دەبێ لە دڵا بێ
دڵیش دەبێ لە کوڵا بێ
وەرزی هیوا، وا وەرزێ بێ،
با، هەمیشە لە گوڵا بێ!
*کە لە سەنگەر هاتنە دەرێ...
با، چەک نەخرێتە ئەولاوە،
وەکو دەست و پەلی شکاو
وەکو دەمی خۆڵ تێکراو!
کلاورۆژنەی ژووری ساردی کەس تیانەماو...
باجاڵجاڵۆکە نەیتەنێ!
کوڕە، ئەوسا، کە ڕاپەڕین...
دنیا بەئێوە دەخەنێ.
ڕیشی پاساو هەڵدەکەنێ!
***

سەربەنەوە

١٩٩٢/٧/١٧

(من حەزناکەم ڕووپایی بۆ شەهیدیش بکرێ، چونکە خەریکە وای لێدێ ئەو ڕووپاییەش بکرێ بەتریاک و ئەفیون بۆ سڕکردنی هۆشی جەماوەر!.)

لە قەڵاکەی دەمدمەوە هەتا دەربەندی بازیان
لەوساکەوە هەتا ئەمڕۆ...
مشیر، مشیر، دەخاتەوە

مشیر، دەربەند دەکاتەوە!
دەمی کانی وشک دەکرێ...
بەفراوی ئەم کوردستانە، بۆ پێکی ملهوڕان دەبرێ!
دەربەند لە دەربەند دەتۆرێ...
ئەم دوند لەو دوند ناڕازییە...
ئەومان هەر خۆی ڕاستی بێژەو ئەممان هەر بۆ خۆی قازییە!
ئەمبەر لەو بەر ناقایلە!
ئەم دەم، بۆ ئەو، دۆڵابی پڕ لە فایلە!
کێ چاپووکە، فایل بخوا، کێ چاپووکە، فایل پڕکا!
کێ چاپووکە، دەم و پلی، ئەوی دیکە قپوقڕکا!
کێ چاپووکە، داوێنی پاک بێ شەرمانە شڕ و وڕکا!
لە گێل و گەوجیی، کاوەوە...
لە گلانی بابکەوە، هەتا دمدم، تا دەربەند و تا مەهاباد...
گەردەلوولی مشیرانە، بەپێی سیاسەت هەڵدەکات!
گۆچان، خەنجەر، جامانەی سوور،
چەکوش و داس و ئەستێرەی سوور!
ئاڵای شین و ئاڵای سەوز و ئاڵا، ئاڵا...
لە دەفتەری بەر باخەڵی مشیراندا، چوون بەساڵا!
ئەم، بەو دەڵێ: لە کوێوە دێی؟!
ئەو، بەم دەڵێ: بۆ کوێ دەچیت؟!
ئەوەی قەدی پڕ فیشەکە، هەموو شتی پێ ڕەوایە،
-هەروا، بووە و هەر وەهایە:-
تەنها کاسەی... ئەو، کاسەیە!
یا، بێ و، کاسە بلێسەوە...
یا، گوریسی خاوۆبووی خۆت بڕێسەوە!
یا، کەپەکی هزر و هۆشت بئاخنە بن پێسەوە!
کە سیاسەت هەرزەکار بوو هەر دەمان وت: ئیستیعمارە نەوتمان دەبات.
- بۆ تەعقیمی برینیشمان نەوتمان نییە-
دەڵێی ڕێچکەی منالانی کۆڕەومانن...
ئەی کێ دەبەی ڕیز کراوی شەقامەکانمان پڕ دەکات؟!
ئەم زستانە گەڕایەوە- کاکی مەنسوول!- بەچاوی تۆ...

سەرما ، کوردت بۆ قڕ دەکات!!
جنێو باپیرت مڕ دەکات!
وا گەردەلوول،ئالآوەتە ڕاپەڕینمان...
خۆی دەکاتە نێو برینمان...
هۆ (هەورامان) ، هۆ هۆ (بروسک)!!(١)
خوێنی ئێوە و هەڤالآنە...
دوژمن پشتی لە کۆڵانە!
وەک تەمموزی هاوینی پار... ڕۆحم ئاگر دەبارێنێ:
بەسەر گیانی مشیراندا.
– بەگیرفانی سێ بەچواری دزەکاندا...
بەبێ دەنگیی فەقیراندا!
خوێنی ئێوە، پەرلەمان و وەزارەت بوو...
خوێنی ئێوە، پانکردنی گۆڕپانی تیجارەت بوو!
خوێنی ئێوە، (ئەبو سفیانی) هێناوە!
خوێنی ئێوە، بۆرجواکان، دەس و دەمیشیان تێناوە!
خوێنی ئێوە، ڕێکخراو و بارەگایە،
مزگەوت و خوتبە و هەرایە!
خوێنی ئێوە، نەرێژرایە، کێ دەیوێرا بڵێ: کوردیش بەندەی خوایە؟!
خوێنی ئێوە، نەرێژرایە، کێ دەیوێرا...
بۆ، خرسەکەی عۆجە نەبێ، سەڵەواتی لە پێغەمبەری خۆی بایە!
مشیر زۆرە و ئەبوڕوغالیش فرەن و،
گەدە و گیپاڵ هەر پان دەبێ...
مەسئوول لەناو بامێی خەستا، حەزی لە گۆشتی ڕان دەبێ!
قاچاخچی، خاوەن لەشکرە،...
بەقەد ژمارەی چەک بەدەست، عەرەبانەی دەستیی هەیە...
کێشی مرۆڤ هەر دۆلارە.
سێرکیش، سێرکی پیاهەڵواسینی بێ بارە!
ژیان یا دوو مەمکی چەقە، هەرتەکەیە و هەر تەپەیە!

(١) ئەم دوو جوانەمەرگە ڕۆژی ٩١/٧/١٨ لە ڕاپەڕینی سێیەمماندا لەم شارە قوربانی دەردەدا، گیانی خۆیان بەخت کرد لە پێناوی ڕامالینی ڕەبییە گوێنییە خۆڵ و سەنگەری سەربازەکانی بەعسدا، کە لە نێو شەقام و کۆلان و سەربانەکانی شاردا قوتیان کرد بۆوە، بۆ تۆقاندنی جەماوەر.

یا دوو مەمکی دەرپەڕیوی تازە بەیە!
گورگ و مەڕی ناودارستانی بێ پەیە،
ئەو، لەو پەڕە و ئەم، لەم پەڕە...
لەو ڕۆژەوە، بەهێز، دارێکی کەوتەدەس هەر ئەوشەڕە، هەر ئەم شەڕە
لەو ڕۆژەوە، بەهێز تەشتی نانی ڕفان، شەڕ ئەو شەڕە، شەڕ ئەم شەڕە!
هەورامان و بروسکەکان! نەوزادەکان، ڕێبوارەکان...!
سەربەنەوە،...
ڕووبکەنە جەماوەر و هەزار شتی بیرخەنەوە...
ئێمە لە برسانا دەنووین تێریش لە دوو توێی دۆلارا،
وەها بڕوات...
مەگەر ئەبوو دوجانە بێ و دۆعا بکات بەسەر شارا!!
هەتا کەنگێ،...
ئێمەمانان ببۆڵێنین...
دزیش هەر گیرفان پڕ بکات؟!
سەربەنەوە...
مشیر، وا، بەدەربەنەوە
چش کە ئێمە برسیمانە، دەربەنەکان نەکەنەوە!
مشیر هەموو گوێ قوڵاخن...
– شەڕ لە دەربەند دوورخەنەوە!
ئەمجارەیان بەردە قارەمان شەرمن بێ...
مردن چاکە!
گوێتان لێیە؟...
هاوڕێ، هەڤاڵ، مامە، کاکە!
***

حەیرانی نوێ

١٩٩٠/٥/٢٤

پێشکەشە بە حەسەن چێشکەر، بەهەموو حەیران بێژەکان

١– دەلێلێ، دەلێلێ، دەلێلێ،دەلێلێ
گەلی برادەرینە ئەمن نازانم نەشەوە،
نەنیوەشەوە، نەبەرە بەیانە
نەدەمی شیوەن و قورپێوانە،

نەسۆزی لاوکە نەئاهی گەرمی حەیرانە،
نەشەهیانە، نەلاوژە و هەڵپەڕکێیە،
نەقیر و قاجی سوارانە، نەتەقەیە وکێ بەرکێیە؟
دەلیێلێ، دەلیێلێ، دەلیێلێ،...دەلالم!
٢- دەلالۆ، دەلالۆ، دەلالۆ، دەلالۆ
دەلالۆ ئەدی تۆ خۆت مەشارەوە
ئەمن هاتووم لە شارەوە...
بەپشتێ کۆڵ و بارەوە
بەداستانی سەد ئەندێشە و ئازارەوە!
دەلالۆ خۆت مەشارەوە
ئەمن بەرەو ئەولا دەڕۆم، لەکن خەڵوەی دەروێشانێ...
ئەوێ ڕێگەم نیشان بدەن، هۆ هۆ خەڵکە کێ دەزانێ؟
لەوێن دەرێ مەحبووبەی من گورەباخە...
لەوێن دەردێ گراوی من خۆی پەرییە،
لەسێبەری عەرشی خوادا دێت و دەچێ خۆی دەنوێنێ...
پەیام بەڕووی عاشقاندا وەکو ئاونگ دەپرژێنێ!
دەلالۆ، دەلالۆ، دەلالۆ... دەلالم
٣-دەلۆلۆ، دەلۆلۆ، دەلۆلۆ، دەلۆلۆ
بەمسحاف و بەئینجیل و بەوی کەلام
سەلام، سەلام، هەزار سەلام...
ئەی کوڕگەلی سەر ئایینی سۆز و ئەڤین!
ئەگەر باوەڕ بەمن ناکەن ئەوە زارم ئەوەش برین...
واچەند ساڵە بەهار دێت و گورێ دەڕوا
پایز دێت و هاوین دەخوا.
ڕەمەزان دێ و جەژن نییە...
جەژنان دێن و گەردن ئازادی درۆیە
بەڕەی بەڵێن یا هەر پۆیە و تانی نییە،
یا هەر تانە و بەبێ پۆیە!
هۆ مەحبووبە گچکەلەکەم من قەتارم،
من قەتارەی ئەو مەلانەم جووت دەگرن و

شەو ڕەو دەکەن...
ئەویندارانی جێ ژوان لە خەو دەکەن!
ئەمن گڕی عیشق و باوەڕ سووتاندوومی
هاتم، هاتم بۆ کوێستانی دەرباری تۆ...
هاتم، هاتم، بۆ نوقلانەی سەر زاری تۆ...
مژدەم دەیێتێ کە سۆزی من لات پەسەندە
مژدەم دەیێتێ لە شەجەرەی عاشقاندا،
ئەڵقەی منیش بە تۆ بەندە!
دەلۆلۆ، دەلۆلۆ، دەلۆلۆ، دەلالم!
٤-دەلالێ، دەلالێ، دەلالێ،...دلۆڤانی!
تۆ هەر جوان نیت، شای جوانانی
تۆ سەرچاوەی ئاوەدانی
ئەتۆ بووکی خەونی شوانی...
بەو خودایە... ئەمن نەبم،
هیچ کەس نازانێ چەند جوانی!
لە گورێ، لە سوورە گورێ، لە نارنجێ، لە ترنجێ،
لە هەنارێ...
لە دار گوێزێ، لە دار بەڕوو، لە چنارێ!
یا هەر لە تۆ، شیلەی شۆکە و گەزۆ و هەنگوینان دەبارێ؟!
ئەمن هاوارم هەر لەبەر تۆیە...
سەد وەستام دەوێ لەبانی کۆیە!
هەشتا لە موسڵێ، شێست لە شنۆیە...
کراس بدوورن لە گوڵی لیمۆیە...
دەبلا تەنک بێ،
ناسکە و شلک بێ،
بۆ چاو هەڵۆیە!
ڕاستە عیشقیش سەرەڕۆیە...
داخۆ ئەمەش تەنها دەردی من و تۆیە؟
ڕامووسانێک لە زاری تۆ... بەهارێکە
لە کۆردەرەی دەروونمدا دا دەبەزێ

ئەوساکە گەورە شارێکە!
دەلالێ...دەلالێ... دەلالم!
پەردەنەما ، پەردەنەما
دڵم کەوتە تەپە و سەما
نێوان چوو، بەناخی عەردا
لە هاوار و لە سکاڵا دەستم بەردا...
سەدایەک هات؛
لە دەروونی پڕ لە سۆزما هێدی هێدی
وا چلچرام بۆ هەڵدەکات!
٥- دەلاوۆ، دەلاوۆ، دەلاوۆ، دەلاوۆ
کە ڕووت کردە چیای سیپان بەرێم کردیت...
شیریایی من، لە حەد دەرچوو،
بوو بەڕازی هەبوو نەبوو...
دەلاوۆ تۆ بزڤرێوە هەتا زووە بەرەو مەنزڵ،
باخەڵێشم لێت حەرامبێ، لەسەر پشتە هەواری دڵ!
دەلاوۆ،سۆزی من پەیکە هەواڵێکم بۆ بنێرە،
لە سەرپشتی ئەسپەشێکەی هەوەڵ هەڵمەتی خۆت ماوی؟
ئێستەش سواری ناو سوارانی،
یا سوارێکی تێگلاوی و لەبەر چاوی؟
دەلاوۆ بۆ چ لە هەردانا دەڵێی وێڵی سەرگەردانی...
بۆ نازانیت...
بۆ بەستنی پردی دەلال، خۆم داناوە بەقوربانی!؟
پردی دەلال هەردوو بەری واری عیشق،
پەیوەست دەکا...
پردی دەلال بەگیانی من دەبەسرێت و
باش وەستایان دەڵێن دەستی غەل و غەشی بۆ نەبراوە.
هەرچی پردی ئارتا هەیە لەم دنیادا وا بەسراوە!
دەلاوۆ تۆ بزڤرێوە ئەوە گیانم بۆم ڕاخستووی...
چرای عیشقی نوورانیی خۆم بۆ هەڵکردووی.
دوێنێ کتێبی بەختی خۆم دەگرتەوە،
مژدەی دا پێم بەتێگلان تۆ نەمردووی...

دەلاوۆ توو عەشقی خودا، ئەوە دڵم ئەوە گیانم!
ئەوەش سروودی زامانم!
ئەوە لێوم، ئەوە دەمم...
ئەوە زینم، ئەوە شەمم...
ئەوە زۆرم، ئەوە کەمم.
ئەوەش بابی خەمان دەگری!
پردی دەلالان بەسراون...
بزڤرێوە نەکەی بمری،...
دەلاوۆ، دەلاوۆ، دەلاوۆ، دەلالم!

***

پرس و خۆشەویستی

١٩٩١/٨/٢٤

پرسیم، ئەرێ خۆشەویستی مەعنای چییە؟
دەریا وتی: من و ماسی
خۆریش وتی: من و ئاسۆ
خاکیش وتی: من و شارەگی داربەڕوو
پەنجەی نەرمی هونەرمەندێ،
وتی: من و ژێی کەمانم
بولبول وتی: من و خونچە و سروەی بەیان
شیعر وتی: من و گۆران و مام هێمن
من و کێش و سەرەوای جوان
زاوا وتی: من و نۆ بووک
کوردێک لەولاوە بانگی کرد...
بیرت نەچێ، من و کەرکووک!

***

پرسیم... ئەرێ خۆشەویستی لە کوێوە دێ؟
خواوەند وتی: ئەوە تەنها کاری منە
لاوێ وتی: ئەو هەر وەڵیای کۆشی ژنە
پێغەمبەرێک وتی: تەنها لە پەیاما
جووتیار وتی: لەگەڵ هەوەڵ هۆی سەرهۆدا
زەحمەتکێشێ وتی: تەنها بەعارەقەی نێوچاواندا

شاعیر وتی: لە ئەندێشە و لە چامەوە
مەی دێر وتی: تەنها لە مەی و جامەوە
دایک وتی: لە پێوەپێچان و ژانا
شوانێک وتی: لە خەونێکی ناو سێبەری مۆڵگەی ڕانا
کوردێک لەولاوە، بانگی کرد...
مەیخە بازنەی هەوارێکی بچووکەوە
ڕاستت دەوێ... لە شارەکەی کەرکووکەوە!

***

ویستم تێبگەم، خۆشەویستی چەندێ جوانە؟
(وەلی) وتی: باڵای (شەم)ە
(مەم)یش وتی... (زین) وەری گرت:
بەژنی (مەم)ە
(خەج)یش وتی: وەک زامەکەی (سیامەند)ە
(مامەیارە)
وتی: وەکو سەرگورشتەی (دوانزە سوارە)
لەلای حەزرەتی (مەولەوی)ش
وەکو چاوڕەشی لای دەوار.
لەلای منیش وەکو دوو خەمە قورسەکەم
(کەژە) و (بەهار)
کوردێ بانگی بەختی دەکرد... ئەرێ زووکە
لە خۆشەویستی جوانتریش
شارە گەرمەکەی کەرکووکە!

***

زیکر

١٩٩٤/٧/٢٠

زیکری ئەمشەو زیکری جەهرە
دەروێشەکان، ناوی خوایە
جاران لە ئەڵقە دەردەچوو
ئەوەی لە شۆڕ جێ بمایە

ئەمشەو پەیام سۆزی عەشقە
ئیمتیحانی... ئێجگارییە
شەوی چوونە ناو دەروونە
جێهێشتنی بێدارییە
دەفڕژەن! ئادەی کوانێ ڕەزمت؟
نەیجەی دنیا ببنە شمشاڵ
کۆڕی ئەمشەومان گەرمکەن
هەتا دەگەینە حاڵی حاڵ!
پێکی خۆمان لێو ڕێژ دەکەین
تا دوا چۆڕی دەخۆینەوە
حەی و مەیمان هەر بۆ دڵە
هەموو گەردێ دەشۆینەوە!
ساقی! ئێمە گەرمە حاڵین
نەوای لێوت بکەرەوە
ئێمە کەلام و سەلامین
تۆش وەڵاممان بدەرەوە
لەسەر لێوی وشکی ئێمە
زەردەخەنەت فێنکاییە
نەزەری شێخ بۆ دەروێشان
هەموو کاتێ، خۆڕاییە!
خەمی ئەمشەو هەر بۆ عەشقە
خۆشەویستیی، لە ناخایە
بەچاو درەخت بەدی دەکەین
گوڵی خەملیو لە باخایە!.

***

تان و پۆ

١٩٩٦/٥/٤

لە تاریکەی زیندانەوە،
کە حەللاجیان ڕاپێچ دەکرد بەرەو کوشتن...
بەپردی هات و نەهاتا ڕایان کێشا،
چەند مەلایەک بەرد بارانی سەریان دەکرد.

حەللاجی خەڵتانی خوێن و سەروڕیش سوور،
چاوی بڕی بووە... خودا!
بەرەو قووڵایی ناخی خۆی خەندەی دەبرد...
کە گەیشتە ئاستی (شبلی)،
شبلی، تۆپێ، گوڵی تێگرت!
حەللاج هاواری لێهەڵسا!... ئازار گەیشتە ئێسقانی
چونکە لە ناخیا دەیزانی...
شێخی شبلی ئاگای لێیە هەر ئەم حەقە!
جگە لەمە، هەموو فتوا و بیانوویەک هەر درۆیە!
بەڵام شێخی، حەقشناسمان،
لەم جەنجاڵە چنینەدا...
تەنها تانێکی بێ پۆیە!
***

شیعر بۆ مێرد منداڵان

١- *بۆ بابە گەورەی نەوە ئەنفال کراو*
چەند گەورە بووی مامە پیرە... هاوارت کرد:
بەمردووییش ببەنەوە دێکەی خۆمان
بیکەن بەخێری گیانی من...
هاڵاوی نانی سەر ساج و کاسەی پاکی پڕ لە دۆمان!
تۆ نەمری و تۆ گەورە بوویت
تۆ شایەتی ئەو لەعنەتەی نێو چاوانی
شڕە خۆران و چەورە بوویت!
تۆ بەرهەمی کوێرەوەریی ئەم سەدە بووی،
ئەم دەورە بوویت.
چەند گەورە بووی!
چاوی گەشی، ڕوو لە خودای
خۆری پشتی ئەم هەورە بووی!
چەند گەورە بووی!
٢- *بۆ دایە گەورەی نەوە ئەنفال کراو*
هۆ دادەکەی لەچک ڕەش و فرمێسک لە چاو!

ئەنفال دەردی بێ ئامان بوو...
پەتا و درم و شێرپەنجەبوو،
کلپەی گڕی نێو زامان بوو...
وشکایی شیری مەمان بوو!
ڕچە شێوێنی هەوارگەی خزم و خێزان و باوان بوو!
خیانەت بوو جینایەت بوو...
لەناو دەروونی بڕوادا لە جیهاندا حیکایەت بوو!
سەر هەڵبڕە ئێرە کوێیە، تۆ فرمێسکی تیا دەڕێژی؟!
تۆ یادگارە خۆشەکانتی، وردە وردە تیا دەنێژی!؟
سەرهەڵبڕە ئەو دیوارەی بەهەناسەت بەرز بۆتەوە،
دەبێ بەخانووی داماوێ.
دڵۆپێکی زۆر فێنکە
دەکرێتە سەر گلی چاوێ!
٣- هیوا، ئاوات، هۆ خەونی خۆش!
هەموو وەرن...
منداڵێکی باوک و دایک ئەنفالکراو بگرینە کۆش.
هەموو وەرن دڵۆپی ئەشکی، نەنەیەک، بسڕینەوە،
هەتاهەتایە نێوانمان، لەتەک ماری شێخ هۆمەرا، ببڕینەوە!
ئابڕووی مێژوو بکڕینەوە.
ئەم مارانە... دوانن، سیانن،
لە گێژاوی خوێنا نەبێ بێ ژیانن...
ئەوەتەی هەن بۆ ئێمەی کورد هەر زیانن!
خشتێک و دوان، دیوارێکە...
دەستەکێک دوان سەربانێکە...
بەستەیەک، دوان، داستانێکە!
ئیمە و هەنگاو و هەڵمەت و هێز و داوا،
ئێمە و کوردستانی ئاوا...
ئێمە و کێڵگەی پڕ گۆڵ و دان.
ئێمە و کارژۆڵە و بەرخۆلە و مێگەل و ڕان
ئێمە و ئازادی و ئاو نان!
هۆ مامۆستا هۆ شاعیران!

با ئاواتی بابە گەورە،
با هەناسەی دایە گەورە،
بخەینە نێوی وانەکان...
بۆ منداڵە چاو جوانەکان!
***

شووشە

١٩٩٠/٧/١٩

لەسەر ڕەوتی سوارچاکانی شیعری کوردی

وەرە شووشە، کە تۆدەگریت دەروونی جام پڕی خوێنە...
منیش مەجزووبی ئەم حاڵەم، دەم و دەست جامی پڕ بێنە!
ئەگەر ڕۆژێ بەهەر دەردێ سەرم بەستی و چلوورەی گرت،
بەتین و تام قومێکیش بێ، سەهۆڵ بەندانی بشکێنە!
ئەوا ئەنجام وەها دەرکەوت لەگەڵ هەر جامێ فامێکە...
دەسا شێخی هەموو مەستان، دڵی مەستێ مەڕەنجێنە!
ئەوەن دنیا دەمی تاڵە، دەڵێی ژەهری لەسەر زارە!
بەتاڵ نابێ، وەرە و تاڵیی دەم و زامم ببرژێنە...
مەگەر شۆکەی دەمی جوانان لە زارمدا بەزارت بێ،
لەسەر سەبزەی جنوونی من دڵۆپی شۆکە برژێنە.
ئەگەر یارم لەمن ڕەنجا و، شەوی کردم بەوێرانە...
لەناخمدا بەرەو ئاسمان نهێنی من بدرکێنە!
منیش بابی خەمانێکم، دەسا ئەی شووشەی هاوڕازم!
بەداوای من ئەگەر گریای، مەکورکێنە، بنرکێنە!
کە من ماچی دەمی کانی، نەکات پاراوی لێوانم،
نەکەی توخوا، نەکەی قوربان، سروودی خەم مەخنکێنە!
***

دوو کەس

١٩٩٠/٧/٢٧

١) ئەلفێک وتی: هەر کە تایێک کەوتە جەستەم،
لە گوێسەبانەی نەفامێک چلوورەیەک دادەگرم و دەیکرۆژم
کە گەرداوێ لە ڕێگەما بۆم دەرپەڕێ دێم بەچۆکاو،

هەناسەیشم، فززەیەکی لێوە نایە.
هەر کە بینیم وا زۆردارێک، تەشتی کولێرەی بەدەستە،
لەبەر پێیدا نەک ئاوی ڕووم، بیروڕایشم بێ بەهایە!
٢)-بێ- یەک وتی: کە ئاگری ئەندێشەی خۆم،
لەناخمدا دەبێ بەگڕکان و تەقین...
کۆڵەوڕێکی ئاگراوی دێنم بەسەر لێوەکانما،...
لە گێژاو و گەردەلوولدا بەرەو ناخی زریانی شێت،
خۆم دەکوتم بۆ گەوهەرێ.
تەنها بۆ سەگ، دەشێ... چۆپی،
بەرەو تەشتی نانان بەرێ!
***

بەرنامەی چالاکیی ڕۆژانەم

١٩٩٥/١٢/٢

بەیانیان، هەڵشاخینە بەسەرمادا
چێشتەنگاوە و چاوەڕوانیی
نیوەڕۆیە و برسێتییە
عەسر کاتی جنێودانە بەوەی هەیە و
بەوەی نییە!
ئێوارەیە... دۆش دامانە،
گەدەم بلندگۆی پێچدانە!
شەوە و ئیتر لە ئامێزی لێفەیێکی زۆر ماندوودا
هەڵدەکورمێم...
خەو دەبینم...
شلە و برنجی پڕ لە گۆشت،
ڕانە مریشک خزیوەتە نێو سینگی قەل!
وەک مەنسوولان، کوردایەتی...
دەخەمە نێو زەربولمەسەل!
ڕادەچڵەکێم و بانگ دەڵێ:
حي علی رصد الأجل!!
***

کورتیلە شیعر

بێجگە لە خوا گەر مەوجوودێک بەپەرستن شایان بوایە
بێگۆمان بە تا مردنم، تۆم ئەپەرست، تۆ ئەی دایە
***
هەتا دەمرم من هەر دەڵێم «جێ خەرمان نیم خۆم خەرمانم»
نەچوومەتە سەر شانی کەس وەلێ هاتوونە سەر شانم!
***
ئەوا دەرکەوت کە جوانی مانگ بەتەنها باس و کاوێژە
ئەوەی شایستە بێ سوجدەی بەرینێ هەر(گەلاوێژە)
***
دۆستێک کە دڵمی بینی وتی چییە ئەم خوێنە
وتم بۆچی نازانیت چاوی(بەهێ) شەهێنە
***
کە من و تۆ دانەی وشە بەخوێنی کەس نەشوێنەوە
کاکی برای هەتا زووە پێکت بکە و بخوێنەوە
***
مەی مەشخەڵی ئاسۆی بیرە قەت وامەکەن بڕشێنەوە
کە دەنگی بانگی مەغریب بوو، برا ئاگر مەکوژێنەوە
***
کاتێک پەڕاو لای جانەوەر بەڵگەی تاوان و مردن بێ
داهێنەر و دانەرەکان بەشیان هەر تف لێ کردن بێ
***
ئەگەر ڕۆژێ من نەبینم تیشکی ئەو جووتە چاوانە
نە من هەم و سەرزەمینیش چۆڵوهۆڵ و بێ باوانە
***
ئەوشەو هەوەڵ بارانە، بڵێی پەڵەی لەدوابێ
بەختی شاری خەم و خۆڵ دوای سەرپەڵە ڕەهابێ؟
١٩٨٥/١١/١٠
***
لە پەنجەرەی چاوی تۆوە کە تیشکی خۆر دەشکێتەوە
خوا دەزانێ چەندین جامی ماشاء الله دەخورێتەوە!
***

وەک پشیلە ٣٠ساڵ زیاتر کوناوکونم پێ دەکردن
جێگە نەما، ئەمجارەیان بۆ ناو گەرووی گڕم بردن
١٩٨٥/١٠/٢٠
***
لە خەوما بوو گوڵی لێوت بەئاهی من کراوە
لە خەوما بوو مەیی چاوت بەلێوی من خوراوە
***
لە ڕووباری چاوەکانتا ڕێگەم بدە بۆ مەلەیە
بەمەرگی تۆ وا خۆری من بەرەو مەغریب بەپەلەیە
***
نەرمایی پەنجە بدەی لە خونچە
لێو ئەکاتەوە و ئەگەشێتەوە
کە چاو ببڕیتە گلۆپی سینە
نەفست لێی ئەدا و ئەکوژێتەوە
***
خەڵکی بەپەنجە گوڵ چەپک دەکەن...
لە باخی سینە، منیش بەچاوم
ڕەقیب ئەوەندە دڵ بۆغزاوییە
وای لە قەڵەم دا کە هێشتا ماوم
***
کاتێ کۆچ ئەکەم بەرێی نەهاتا
ئەو کۆچەی ئیتر ناگەڕێمەوە
لە گۆڕا لەگەڵ ئاواتی عومرا
بەدڵ شکاوی سەر ئەنێمەوە
***
ئەم چەرخەی ئەمڕۆ مەردومی تیایە
چەرخی ئاژاوە و فیتنە و هەرایە
بەشێک بەشخۆرەو بەشێک بەشخوراو
ئاخۆ سەرکەوتن بەشی کام لایە؟!
***
کە دووری دڵم دانارزێنێ
ئەوەیە سۆزی تۆی تیا ئەمێنێ
***

خەلە و خەرمانی کەلی بای وێرانە خاک بێ برەوە!
ئەڵبەت خەرمان بێ شەنگەرە
یا شەنگەر بێ شەن و کەوە؟!

***

لە کێ بەرکێی عاشقاندا هێندە سوارم
بەبێ گەزاف تاکم نییە
من شاعیری دەرباری تۆم...
ڕەقیبیشم تێ بەربدەن باکم نییە
١٩٨٧/٩/٣٠

***

٣٥ ساڵە خەو دەبینم... چۆن سەیر نییە
خەونێکی خۆش نەهاتە دی!
٣٥ ساڵە دڵم وا لە ڕوانگەدا،... چۆن دەرد نییە
مانگی جەژنێ ناکاتە دی!

***

کە دەرگاکەتان دایم خڕداوە
خۆپەرستییە یا دز لە ناوە؟!
ئەگەر دزیش بم هەر دزی نیگام
نیگای چاومەستی خاوەنی ئیلهام
توخوا دەرگاتان با کراوە بێ
بەڵکو جار جارێ ڕووم لەو چاوەبێ

***

الفیة ابن المالك

بۆ پارە و بۆ جـاه و جێ چل سـاڵە تێـر ناخـەوی
مـێـزەرەکـەت ئەلفـیـە و مـالیکی بۆ ناسـرەوی؟!

***

سەرنج:

بۆ ئەوەی هەردوو بەرگی ئەم دیوانە قـــەوارەیان لە یەکـــەوە نزیک بێت، ناچاربووین «فەرهەنگی خەم ٤» بکەین بەدوو بەشەوە، لێرەدا ئەم بەشەی تەواو دەبێت و لە بەرگی دووەمدا دەست پێ دەکاتەوە. شایەنی سەرنجە هەر چوار بەشی فەرهەنگی خەم ١، ٢، ٣، ٤ لە ساڵانی ١٩٧٩، ١٩٨٩، ١٩٨٩، ١٩٩٨ چاپ کراون، بەشی یەکەم و سێیەم بەهاوکاریی ئەمینداریەتیی گشتیی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیی جاران و، بەشی دووەم بەهاوکاریی دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا و، بەشی چوارەمیش لەسەر ئەرکی بەڕێز جەلال تاڵەبانی لەلایەن بنکەی گەلاوێژەوە لە سلێمانی. بەشی پێنجەم کە دەکەوێتە بەرگی دووەمی ئەم کتێبەوە یەکەم جارە وەک کتێب ڕووناکی دەبینێ.

چاپ و هەڵبژێری و دەرهێنانی هونەریی ناوەوەی ئەم دیوانە و نەخـــشـــەســـازیی بەرگەکانی، لە ٢٤ شوبات ٢٠٠٢ تەواو بووە. زۆربەی کارمەندەکانی دەزگای ئاراس و بنەماڵەی شاعیر ئەرک و ماندووبوونی زۆریان کێشاوە بۆ ئەوەی تەواوی «فەرهەنگی خەمەکان»ی شێخی شاعیران «حەسیب قەرەداخی» لە جوانترین شێوەدا بکەوێتە بەردەستی خوێنەرانی کورد. هیواداریین ئەم بەرهەمە تازەیەمان ببێ بەمایەی ڕەزامەندیی هەموو لایەک. لەگەڵ ڕێزماندا...

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس
هەولێر
٢٥ شوبات ٢٠٠٢